

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาทศวรรษที่สอง(พ.ศ. 2552-2561) รัฐบาลจะมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ พัฒนาคุณภาพและ มาตรฐานการศึกษาและเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและเรียนรู้ อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหาร การศึกษา(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ , 2552)

แนวโน้มของการบริหารจัดการศึกษาไทยในปัจจุบันมีการปรับเปลี่ยน และมีการแข่งขัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อวงวิชาชีพ โดยเฉพาะด้านการศึกษา ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปรับเปลี่ยน บริบท และ โครงสร้างการบริหาร ของการบริหารจัดการศึกษา ภายใต้สาระแห่งบทบัญญัติ ของ กฎหมายการศึกษา ที่เรียกว่า “พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ” เป็นการ จัด โครงสร้างการบริหารการศึกษา โดยยึดหลักของ การมีเอกภาพ เิงนโยบาย หลากหลาย ในการปฏิบัติ โดยเน้นระบบการกระจายอำนาจ และการยึด หลักการมีส่วนร่วม ของท้องถิ่นเป็นสำคัญ

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ. ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ” นั้น ได้เสนอแนวคิด และ วิธีการจัดการศึกษา ที่มีการ เปลี่ยนแปลงหลายด้าน จึงเป็นเสมือนกฎหมายปฏิรูปการศึกษา ดังจะเห็นได้ว่า ในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาตินี้ ให้ความสำคัญกับการปฏิรูป ในด้านต่างๆ คือ ปฏิรูประบบการศึกษา ให้สอด รับซึ่งกันและกัน ทั้งระบบ ปฏิรูปแนวทางการจัดการศึกษา โดยให้ยึดผู้เรียน เป็นสำคัญ ปฏิรูปหลักสูตร และเนื้อหาสาระ วิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ทั้งในระบบและนอกระบบ โรงเรียน ปฏิรูประบบ การบริหาร และการจัดการศึกษา ทั้งหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่น และเอกชน โดยเน้น เรื่อง การกระจายอำนาจ และการมีส่วนร่วม ปฏิรูประบบครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา มุ่งเน้นให้มีการยกระดับ สถานภาพของวิชาชีพครู การพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพครู ปฏิรูประบบ ทรัพยากร และการลงทุนเพื่อการศึกษา เพื่อระดมทรัพยากรมาใช้ในการศึกษา ปฏิรูประบบประกัน คุณภาพการศึกษา เน้นเรื่องของการประกันคุณภาพภายใน และให้มีการรับรอง และประเมินผล มาตรฐานจากองค์กรภายนอก และปฏิรูปสื่อ และเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา มุ่งให้มีการผลิตใช้สื่อ และเทคโนโลยี ในรูปแบบที่หลากหลาย ที่มีคุณภาพ (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. 2550)

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่จะช่วยทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปด้วยความเรียบร้อยเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงของการปฏิรูปในระบบการศึกษานั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายได้นั้นจะต้องมีความรู้ มีทักษะ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน จึงจะทำการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ภารกิจด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอันได้แก่ เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง มีจิตวิญญาณนักบริหาร เป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรู้ความสามารถในการบริหาร มีผลงานที่แสดงถึงความชำนาญการในการบริหารสถานศึกษา สามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหาร(ชนสาร บัลลังก์ปัทมา.2552)

สถานศึกษาในสังกัดสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 จึงต้องมีการบริหารเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในฐานะผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นผู้นำองค์กรก็ต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ประกอบไปด้วยโรงเรียนที่อยู่ในสังกัดทั้งหมด 5 อำเภอด้วยกัน คือ อำเภอเมือง อำเภอเขื่องใน อำเภอม่วงสามสิบ อำเภอดอนมดแดงอำเภอเหล่าเสือโก้ก ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก มีทั้ง โรงเรียนที่อยู่ในชุมชนเมืองและชุมชนชนบท (แผนปฏิบัติการประจำปี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1,2559)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 ทั้งนี้จะได้นำข้อมูลที่ได้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 และผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา และปรับปรุงคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

1.2 คำถามการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 มีคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพในทั้ง 6 ด้านตามความคิดของครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 ที่มีอายุ เพศ วุฒิการศึกษา สถานภาพ ประสบการณ์ในการทำงานที่ต่างกัน มีคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพ แตกต่างกันหรือไม่

1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 ทั้ง 6 ด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 จำแนกตามอายุ เพศ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงาน

1.4 สมมติฐานงานวิจัย

ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 ที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา สถานภาพ และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน

1.5 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 3,514 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple random sampling) ใช้ตารางสำเร็จรูป ของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 346 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหาหรือตัวแปร ประกอบด้วย

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล

1. อายุ
2. เพศ
3. วุฒิกการศึกษา
4. สถานภาพ
5. ประสบการณ์ในการทำงาน

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านวิชาการ
2. ด้านการบริหารจัดการ
3. ด้านการจัดระบบที่ดี
4. ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร
5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม
6. ด้านประสานสังคมและชุมชน

ขอบเขตด้านระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย

ตั้งแต่วันที่ มกราคม – สิงหาคม 2559

1.6 นิยามศัพท์

1.6.1 คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง สิ่งชี้ให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะบุคคลหรือเกิดจากการเรียนรู้ปฏิบัติ ซึ่งสามารถสังเกตจากพฤติกรรมหรือการกระทำที่แสดงออกมาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 6 ด้าน ดังนี้

1.6.1.1 ด้านวิชาการ หมายถึง คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพที่ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดนโยบายให้ครูวางแผน กำหนดเป้าหมายการจัดการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนไว้อย่างชัดเจนมีการติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครูตระหนักถึง

ความถึงความสำคัญของการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สนับสนุนการจัดกิจกรรมทางวิชาการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ให้การสนับสนุนการจัดหาสื่อการเรียนการสอนอย่างพอเพียงและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย มีการนิเทศการเรียนการสอนในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ

1.6.1.2 ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพที่ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการจัดการศึกษาที่ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน กำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถของครู วิเคราะห์สาเหตุของปัญหาในการทำงาน โดยใช้ข้อมูลสารสนเทศของโรงเรียน กำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสอดคล้องกับนโยบายความต้องการและปัญหาของสถานศึกษาและท้องถิ่น ติดตามตรวจสอบ และประเมินผลการปฏิบัติตามแผน โดยใช้เครื่องมือการตรวจสอบที่มีคุณภาพ จัดให้มีระบบบริหารที่เปิดโอกาสให้บุคลากรได้ตัดสินใจในการแก้ไขของสถานศึกษา มีการนำผลการประเมินการบริหารจัดการของสถานศึกษาไปใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานตามแผนอย่างต่อเนื่อง

1.6.1.3 ด้านการจัดระบบที่ดี หมายถึง คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถด้านการกำหนดนโยบายให้อาคารสถานในสถานศึกษาอยู่ในสภาพที่สะอาด ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะ มีการจัดระบบซ่อมบำรุงอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่แข็งแรง สะอาดและปลอดภัยอยู่เสมอ มีการวางแผนกลยุทธ์ แผนงบประมาณ ติดตามควบคุมการใช้งบประมาณอย่างชัดเจน มีการจัดโครงสร้างการบริหารชัดเจนและเป็นปัจจุบัน มีการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรและส่งเสริมพัฒนาบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ พัฒนาห้องสมุดที่มีมาตรฐาน มีปริมาณหนังสือที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้อย่างเพียงพอทันสมัย

1.6.1.4 ด้านการพัฒนาวิชาชีพผู้บริหาร หมายถึง คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพที่ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสมาชิกที่ดี สนับสนุนหรือร่วมกิจกรรมของวิชาชีพผู้บริหารอย่างสร้างสรรค์ คำนึงว่า ริเริ่ม สร้างสรรค์ความรู้ใหม่ๆ มาใช้พัฒนางานในวิชาชีพ มีบทบาทเป็นผู้นำทางวิชาการ ในวงการวิชาชีพ สร้างชื่อเสียง รักษาชื่อเสียง ปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ และการยกย่อง เชิดชูเกียรติ เอาใจใส่ถ่ายทอดความรู้และส่งเสริมการแสวงหาความรู้โดยไม่บิดเบือน ปิดบังหวังสิ่งตอบแทน ประพฤติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ และแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ

1.6.1.5 ด้านคุณธรรม จริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารมีวินัยในตนเอง ขอมรับและถือปฏิบัติตามกฎ กติกา มารยาท ขนบธรรมเนียม และแบบแผนอันดีงามของสังคม มีความอดุสาหะ ขยัน

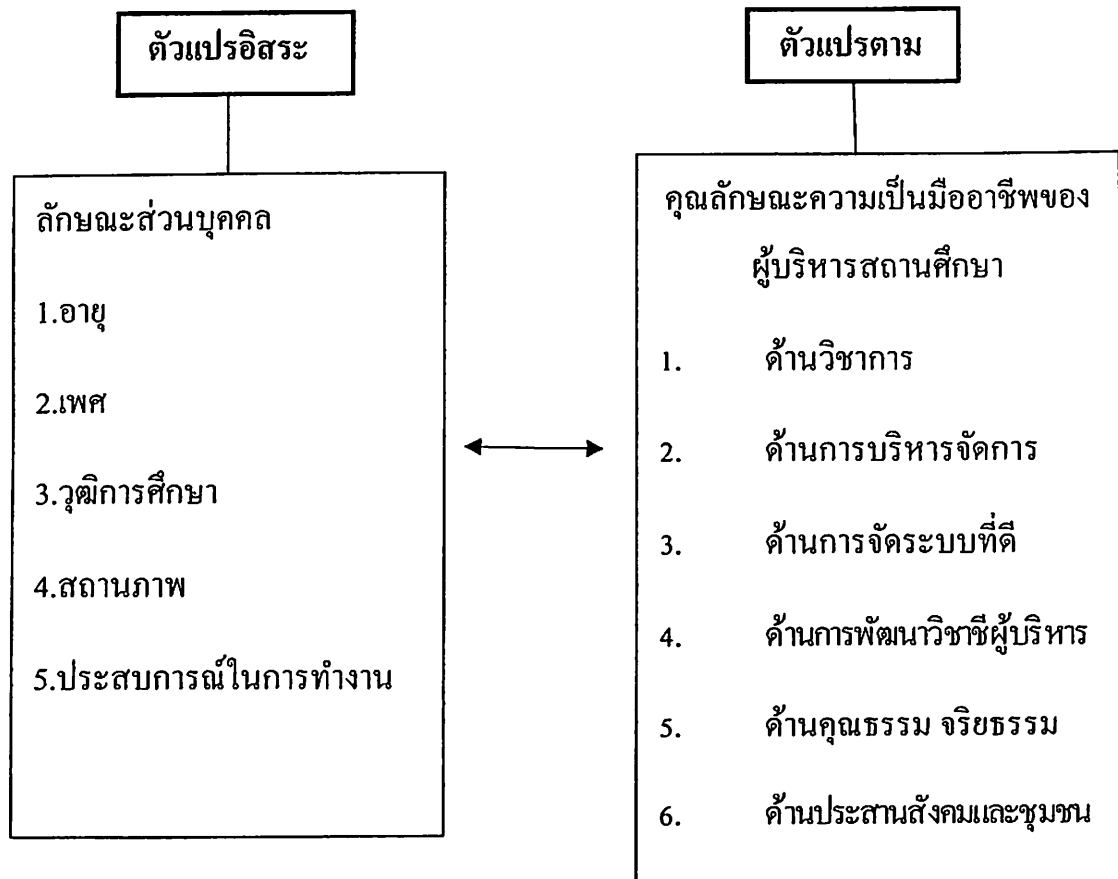
อดทน มุ่งมั่นและรับผิดชอบต่อผลสัมฤทธิ์ของงาน โดยยึดหลักประหยัด คู้มค่า และมีประสิทธิภาพ ยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม มีความศรัทธาและปฏิบัติตนตามหลักศาสนา ยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และวางตัวเป็นกลางทางการเมือง ดำรงตนเป็นแบบอย่างที่ดี เหมาะสมกับสถานภาพและตำแหน่งหน้าที่ นำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาพัฒนาการทำงานด้วยความรอบคอบและเกิดประโยชน์ต่อทางราชการ

1.6.1.6 ด้านประสานสังคมและชุมชน หมายถึง คุณลักษณะความเป็นมืออาชีพที่ผู้บริหารสถานศึกษารู้จักวางแผนสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและหน่วยงานอื่น กำหนดบุคลากรทำหน้าที่ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น ดำเนินการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น ด้านศาสนา งานประเพณี ต่างๆ การแข่งขันกีฬาและการพัฒนาท้องถิ่น อำนวยความสะดวกด้านอาคารสถานที่ และวัสดุ อุปกรณ์ สำหรับผู้ก่อตั้ง กลุ่ม ชมรม สมาคม และมูลนิธิ จัดให้มีการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานรายงานผลการดำเนินงานต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเชิญชุมชนเข้ามาร่วมจัดกิจกรรมของโรงเรียน เช่น วันเด็กแห่งชาติ วันเพื่อการศึกษา และอื่นๆ เชิญชุมชนมาประชุมปรึกษาหารือ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาโรงเรียน

1.6.2 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการ โรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่ดังกล่าวในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุบลราชธานี เขต 1

1.7 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพอของผู้บริหารสถานศึกษา จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาและนักวิชาการ โดยแบ่งเป็น 6 ด้าน และลักษณะส่วนบุคคลทั้ง 5 ด้าน มาใช้เป็นแนวทาง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

1.8 ประโยชน์ที่ได้รับ

ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง นำผลการวิจัย ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา และปรับปรุงคุณลักษณะความเป็นมืออาชีพอของผู้บริหารสถานศึกษา ให้สามารถบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป